

236.

9506

AZ ÚR ASZTALÁNÁL

SCHOLZ LÁSZLÓ

IGEHIRDETÉSE

AZ ÚR SZENT VACSORÁJÁRÓL

EVANGÉLIKUS MISSZIÓI INTÉZET
NAGYTARCSA, Pest-m.

BUDAPEST, 1938

AZ ORSZÁGOS LUTHER-SZÖVETSÉG KIADÁSA

9506

AZ ÚR ASZTALÁNÁL

SCHOLZ LÁSZLÓ

IGEHIRDETÉSE

AZ ÚR SZENT VACSORÁJÁRÓL

EVANGÉLIKUS MISSZIÓI INTÉZET
NAGYTARCSA, Pest-m.

Izabella néni (Péter)
adományozta

BUDAPEST, 1938

AZ ORSZÁGOS LUTHER-SZÖVETSÉG KIADÁSA

136.

Sok szeretettel Bolcsik néminék

Sopron, 1941. jún. 14.

Petrík János
v. theol.

és

Lupsták Gyula.
v. theol.

9506

Felelős kiadó: Dr. Fritz László.

„Grafika“ Nyomdavállalat (Weber Gusztáv) Újpest, Jókai-utca 18. Tel. 2-955-16.

236.

I.

Krisztus teste és vére

I. Kor. 10, 15—22. „Mint okosokhoz szö-
lok, ítéljétek meg ti, amit mondok. A hála-
adásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a
Krisztus vérével való közösségünk-é? A ke-
nyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus tes-
tével való közösségünk-é? Mert egy kenyér,
egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az
egy kenyérből részesedünk. Tekintsétek meg a
test szerint való Izráelt! Akik az áldozatokat
eszik, avagy nincsenek-é közösségben az oltár-
ral? Mit mondok tehát? Hogy a bálvány va-
lami, vagy hogy a bálványáldozat valami? Sőt,
hogy amit a pogányok áldoznak, ördögnek ál-
dozzák és nem Istennek; nem akarom pedig,
hogy ti az ördögökkel legyetek közösségben.
Nem ihatjátok az Úr poharát és az ördögök
poharát; nem lehettek az Úr asztalának és az
ördögök asztalának részesei. Vagy haragra in-
gereljük az Urat? avagy erősebbek vagyunk-é
nálánál?”

Ha ma engem megkérdeznének: mit gondolsz,
mi lesz ennek a reánk virradt újesztendőnek, 1938-
nak legtöbbet kiejtendő szava, — habozás nélkül
felelnék. Egyáltalában nem fogas kérdés. Minden
vitán felül áll. *Egy* szót fognak kiáltani az ujságok,
*egy*et villámlanak majd a fényreklámok, *egy*et szór-
nak szét a rádió hullámai, *egy*ről fognak szónokolni
nagyságok és *egy*et zúgnak majd a tömegek. És ez

a szó — : „Eucharisztia!“ Lehet, hogy ez a szó nem a legkellemesebb érzést váltja ki belőled; különösképpen, ha belepillantottál azoknak a kongresszusoknak a történetébe, amelyek az eucharisztia jelszava alatt demonstrálnak a pápaság mellett és propagálják azt. És én mégis örülök ennek a szónak. Eucharisztia, Oltáriszentség, vagy ahogyan mi evangélikusok szoktuk nevezni: *Úrvacsora!* Drága, szívünkig érő szó: csakhogy fel kell figyelni reád ebben az évben akarva-nemakarva ezer meg ezer embernek! Ebben az esztendőben illenék *minden evangélikusnak* tisztán és világosan látni, hogy mi csoda az úrvacsora, az igazi bibliai eucharisztia, a Krisztus-szerezte szentség. És ebben az esztendőben jó volna *minden evangélikusnak* úrvacsorás kereszttyénné lennie.

Hogy ezen az úton idejében meginduljunk, fel-elevenítjük ebben a gyülekezetben is azt a századok folyamán csaknem egészen betemetődött, de a *reformáció* századában nagyon buzgón gyakorolt szokást, hogy nemcsak *úrvacsorai beszédeket* tartunk az oltár köré térdeplőknek, hanem *szószéki prédikációkat tartunk* magáról az Úrvacsoráról az *egész* gyülekezet számára! Hiszen ez nemcsak azokat érdekli, akik páran itt maradnak Isten zsámlyára ereszkedni. Ez valamennyiünket érint, mert az *úrvacsora ismerete és élvezése nélkül nincsen kereszttyén élet!*

Nem elég önmagában a prédikáció hallgatása. *Igehirdetés és Úrvacsora* nagyon összetartoznak. Az Úrvacsorát Isten *ígéje* teszi azzá, ami. Az íge hirdetése nélkül értelmetlen cselekmény volna. Viszont

az ígehirdetés, a prédikáció mindig arra sarkal, hogy ne elégedjem meg a hallgatásával, hanem döntsek is Krisztus mellett, lépjek oda az oltárhoz és egy aktusban, *a szentség vételében* igazoljam, hogy az ígehirdetés nem volt számomra lepergő beszéd és hasztalanul elhangzott üzenet.

Figyelj fel hát Te is erre a szóra: Eucharisztia, Oltáriszentség, Úrvacsora! És úrvacsorás evangélikussá kívánván lenni, kérdezd meg: Mi az Úrvacsora, miben áll, mit akar és mit művel velem?

Erre a kérdésre a felolvasott szakasz alapján *három mondatban* foglalom össze a feleletet.

Az Úrvacsora Krisztus testében és vérében részesít bennünket! Ez az első mondat.

Így szól az apostol: „*Mint okosokhoz szólok, ítéljétek meg ti, amit mondok. A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-é? A kenyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-é?*” Csak amolyan szónoki kérdés ez az apostolnál. A megszólított „okosok” mind azt mondják: dehogyanem! így van, ahogy mondod, ebben közölünk senki sem kételkedik.

Pedig valami egészen *rendkívüli és csodálatos* dologról adnak számot ezek a versek. Megismétlem mégegyszer, de most már nem kérdés formájában, hanem *állításkeppen* az apostol tanítását. Így hangzik: *A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, a Krisztus vérével való közösségünk; a kenyér, amelyet megszegünk, a Krisztus testével való*

közösségünk. Most már kezd derengeni előttünk, hogy micsoda különösen nagyot állít az apostol és az első keresztyén gyülekezet. Nem is tanácsos még mindig az egészet *egyszerre* átgondolni. Nem mindenki tud egyszerre három lépcsőt ugrani. Lépünk csak fel egyenként azon a *három lépcsőfokon*, míg ezt a tételt felfogjuk.

Először magyarázzuk meg a „közösség” szót. A „közösség” itt azt jelenti, hogy részt kapunk valamiből, *részesedünk* valamiben. Mint amikor az édesapa felvált egy ötpengőst s öt fiának egyet-egyet ad belőle, akkor ezek a magyar fiúk nem azt mondják, hogy „közösségük” van a pénzzel, hanem azt mondják, hogy részt kaptak belőle, részesültek benne.

Lépünk fel a következő fokra. Miben részesülnek a keresztyének? *Krisztus testében és vérében*. Ezzel van közösségük, ennek a közösségét élvezik, *ebben* részesülnek. De miért nem mondja az apostol egyszerűen azt, hogy *Krisztussal* kerülnek közösségbe? vagy miért nem elég az, hogy *Krisztus testével*? Miért beszél *külön* testről és vérről? Mert Jézus *halálára* céloz! Csak az *erőszakos* halál választja ketté a testet és a vért. Azzal a Krisztussal kerülünk tehát szoros kapcsolatba, akit *megölték*, megfeszítettek. Mégpedig úgy érti az apostol: akit ártatlanul, erőszakosan, *értünk* vertek keresztre, akinek a halála *áldozati halál* volt! Ennek a megfeszített (és persze fel is támadott) Krisztusnak a testében és vérében részesedünk.

És most lépünk fel az utolsó fokra: Hogyan részesülünk benne? Úgy, hogy egy megszegett *kenyér*

darabkáit vesszük magunkhoz és egy megáldott *kehely* jár köztünk szájtól-szájig. Vagyis *Úrvacsorához* megyünk.

Íme, most már teljesen félreérthetetlen ez az apostoli ige előttünk. Amikor mi keresztyének az úrvacsorai szentség *kenyerét* vesszük és *poharát* iszszuk, akkor az értünk megáldoztatott Krisztus *testében és vérében* részesülünk. Teljesen függetlenül attól, hogy hiszed-e ezt vagy sem, — ez az ige félremagyarázhatatlanul ezt állítja: az *Úrvacsora* Krisztus testében és vérében részesít bennünket.

Isten igéjét, az apostolok tanítását, az őskeresztyénség hitét és gyakorlatát sérti meg tehát az, aki ennél többet, vagy kevesebbet mond, egyszóval *mást*, mint ami itt áll.

Itt nincs szó *átlényegülésről*, arról, hogy mikor és hogyan alakul át a kenyér testté, a bor vérré; hogyan *veszti el* a kenyér és bor maga valóját, úgy-hogy nincs többé, csak úgy látszik, mintha volna; nincs szó, hogy az ostyában az *egész* Krisztus benne van, tehát *elég* a híveknek ezt venniök; nincs szó arról, hogy mi *áldozzuk fel* újra Krisztust, mintegy vértelenül; nincs szó arról, hogy míg csak egy csepp és egy darabka van az átváltoztatott elemekből, addig azt Krisztusként kell *őriznünk*; nincs szó arról, hogy a *szentségtartóból* kinéz Jézus és látja, akik térdet hajtanak előtte a körmeneten és hallja a sóhajtozásukat. Ez mind okoskodás, *filozófia*, spekuláció. Titkot akar magyarázni, de a titkot csak értelmetlenül titkoztatossá teszi. Elégedjünk meg mi azzal, ami tudtul adatott: Ez az én testem, ez az én vérem, vegyétek, egyétek, igyátok! Ez igaz és való,

mert nem akárci mondta, hanem a *Krisztus* mondta és szerezte. De ne toldjuk meg semmivel!

Viszont ne is vegyünk el belőle. *Krisztus testében és vérében* részesülünk. Nemcsak titkos ez a részesedés, de *valóságos* is! *Csakugyan* egyesülünk a *Krisztussal* a szentség vételében. Reális és hatékony közösség ez *Ő* vele. Távól áll ez minden szimbolizmustól. *Nem jelkép* a kenyér és a pohár. Ezt ugyan senki ki nem olvashatja a szentigékből. És még hogyha más bibliai helyeket többféleképpen lehetne is értelmezni, — ez a hely egész világosan tiltakozik minden jelképeség ellen. A megtörött, *kiosztott kenyér* részesít *Krisztus testében* és a *körben járó kehely* részesít *Krisztus vérében*. Nemcsak *emlékeztet* arra, hanem *adja* valóságosan és igazán. Mindenkinék, hívőnek és hitetlennek egyaránt (életre és halálra!). Luthert is megkísértette egyszer az a gondolat, hogy csak képesértelemben vegye *Jézus szavait*. De éppen ez a *vers* volt vívódásaiban a balzsamír, amint mondja. Azt írja: „*Fogva vagyok. Nem szabadulhatok. Az ige itt van egész erejében és szavakkal nem lehet értelméből kiforgatni.*“ Ez az én testem, ez az én vérem! *Krisztus* nem ármít-hatott. Ne kurtítsd meg hát semmivel.

Neked is e kettő ellen kell harcolnod. Az *Úrvacsora* nem komplikált, papok segítségével végbe-menő *varázsos csodák sorozata*, ha — titok is. És az *Úrvacsora* nem *üres jelkép*, ártatlan jegy, ami nélkül jól meglehetünk és amivel nem árthatunk magunknak. Az *Úrvacsora* a kettő *fölött* áll! (s nem a kettő között) Az *Úrvacsora* *Krisztus testében és vérében* részesít bennünket! Így tudod-e? Így hiszed-e? És így veszed-e?!

Az Úrvacsora egy kenyérré, egy testté forraszt bennünket! Ez a második mondat.

Így szól az apostol: „Mert egy kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk.“ Ebben a versben az apostol kétséget kizáróan a keresztyén közösségről, az egyházzól, a gyülekezetéről szól. S éppen ez igazolja azt is, amit már felemlítettünk, hogy tudnillik az Úrvacsorához az egész gyülekezetnek köze van. Akinek nincs valóságos köze az Úrvacsorához, annak kérdésessé lesz a gyülekezethez-tartozása is!

Az Úrvacsora egy kenyérré, egy testté forraszt bennünket. Két mozzanatot kell itt megfigyelnünk.

Mi keresztyének egy test vagyunk! Ezt megint nem képiesen érti Pál. Levelei tele vannak azal a tanítással, hogy a gyülekezet, az *Egyház Krisztus teste*. (Pl. I. Kor. 12, 27. — Róm. 12, 4—5. — Ef. 1, 23; 4, 12. — Kol. 1, 24.) Az élő Krisztus emberi szemmel pontosan át nem tekinthető, emberi kézzel részlegesen ki nem tapogatható, de valóságos, funkcionáló teste. Egy *organizmus*, amelyben Krisztus a fej, mi pedig vagyunk a tagok.

Mit kell ebből *ma* megtanulnunk? Azt, hogy mi nem közönséges társaság vagyunk. Az egyház nem egy különös társadalmi szervezet ebben a világban. Mégcsak nem is az azonosan gondolkodók és hívők csoportosulása. Amikor mi az egyházba valamiképpen bekebeleztetünk, akkor nem az történik, hogy egy búzaszemmel több lesz a csűrben akkor az történik, hogy mi megőröltetünk, saját formánkat, a régi voltunkat elveszítjük és sok-sok más ugyanilyen sorsra jutott búzaszemmel egy tészta és

egy kenyér leszünk. Nem búza többé, hanem kenyér! Amikor mi az egyházba valamiképpen bekebeleztetünk, akkor nem az történik, hogy egy újabb gyűrű kerül fel a Krisztus ujjára, a többi mellé; akkor az történik, hogy mi magunk is *eleven tagja* leszünk a Krisztus titokzatos testének s ha csak a legkisebb ujjá leszünk is, abba is az ő élete árad bele, mint ahogyan a mi emberi testünk legapróbb tagocskájában is ott lüktet a vérünk és ott vibrál az életünk. Nem *társulat* az egyház, nem *intézmény*, nem egy darab *világ* különös színekkel; kivételet annak köréből. Kenyér, test, a Krisztus teste, misztikus organizmus, *isteni csoda!*

S most térek rá a *másik* mozzanatra. *Hogyan* történik meg ez a csoda? *Hogyan* leszünk egy kenyérré, egy testté? Az Úrvacsora eszeleksi ezt! „*Egy kenyér, egy test vagyunk sokan.*” Miért? „*Mert — mert! — mindnyájan az egy kenyérből részesedünk.*” Tudniillik az Úrvacsora megszegett, darabokra tört, kiosztott kenyerekből. Minden részecskéjében a Krisztus testét vesszük. Így mi is részeseivé leszünk az egy testnek, a Krisztus testének, az egyháznak. Minden Úrvacsora és igazi úrvacsorázás a Krisztus testét építi s a Krisztus testébe épít bele minket. Mindig újra beleépít. Valahányszor kiestünk belőle vagy leszakadóban vagyunk róla.

Ez is micsoda hatalmas üzenet *ma* a számunkra! Nem *mi* csináljuk meg az egyházat azzal, hogy összeállunk; még azzal sem, hogy Úrvacsorához megyünk. Fordítva: az Úrvacsorában való részesezésünk teremt *minket* egy testté, egy gyülekezetté, egy organizmussá. Ne is gondolja azért senki, hogy

ő képes építeni a maga adottságaival és kiválóságával az egyházat. Csak bele engedhetjük magunkat építtetni. És ne gondolja senki, hogy komoly, állandó úrvacsorázó keresztyén élet nélkül tagja az egyháznak. Neve szerint beírott tagja lehet, de nem élő tag a Krisztus-testen. És ne gondolja senki, hogy ő igazi közösségben tud lenni embertársaival a világban, a családban, a templomban. Ez a közösség legfeljebb búzaszemek egymásmellettsége, gépalkatrészek egymásba illeszkedése. Igazi közösséget egymás között csak az oltár közössége teremt, mert ott leszünk egy organizmussá, egy testté. És csak ott leszünk azzá.

Neked is ebben az *organizmusban* van a helyed. Hiszen már a keresztség ebbe vett fel. (I. Kor. 12, 13) De ezt mindig *újra* meg kell erősíteni, mindig *újra* meg kell valósítani. Ha ez nincsen s mindig újra nem történik meg, akkor az is elvétezik tőlünk, amink volt és amink van. *Azért* van az oltár, hogy *bizonyosságát* adja: hol a gyülekezet, kik az igazi tagjai Krisztus testének. *Azért* van, hogy *megteremtse* ezt az egységet és közösséget, ha még nincs meg. Ma is vár és mindig. Téged is és mindenkit. Gyerünk oda és részesedjünk a szentség kenyeréből, akik Krisztus teste, igaz gyülekezete és egyháza akarunk lenni.

Az Úrvacsora Krisztus uralma alá hajt bennünket! Ezt a harmadik mondatot már csak egészen röviden magyarázzuk. Nincs terünk arra, hogy pontról-pontra vegyük az apostol fejtegetéseit *Izrael* papságának (17 v.) és a *pogány* bálványáldozati lako-

máknak példája kapcsán (19—22 v.). Nem is szükséges. Elég ha idézzük a végső következtetést: „*Nem ihatjátok az Úr poharát és az ördögök poharát; nem lehettek az Úr asztalának és az ördögök asztalának részesei.*“ Vagy-vagy! Nem lehet két úrnak szolgálni, kétfelé sántikálni. Dönteni és választani kell. Ez a mindennapunk. Nos, ebben a szörnyű harcban, napokinti döntéseink tusájában: *felbecsülhetetlen ajándék* az Úr szent vacsorája!

Az Úrvacsora Krisztus uralma alá hajt. Vele hoz kapcsolatba, testi közösségbe. Annak a kenyérnek a vétele és annak a pohárnak az élvezése nem lehet *hatástalan* és eredmény nélkül való az életünkben. A döntésre segít, Krisztus pálcája alá állít, a *Krisztus testének szentségét* adja meg nekünk. Nemcsak megtisztít és bocsánat ad, de eleven *erővé*, akarattá, elhatározássá, biztos mozdulatokká lesz bennünk: nemet mondunk minden démoni gonoszságnak bennünk, arcul verjük a kísértéseinket, lerázzuk magunkról a bűnöket, kitépjük magunkat a gyátlázat közösségeiből. Nem *mi* tesszük ezt. *Krisztus* teszi ezt velünk és bennünk. Csak azért van ilyen hatalma az *Úrvacsorának*, annak a kenyérnek és bornak, mert bennök *Krisztus teste és vére* közöttek velünk. Aki nem akar Krisztus uralma alatt élni, neki szolgája lenni, az ne menjen az Úr asztalához. De aki szívesen és egészen Krisztus urasága alatt akar élni, boldog rabságban, az menjen oda az Úr asztalához.

Menjünk oda! Mindnyájan! Nem *tudatlanul*, mint akik nem tudják, mi történik ott, hanem

felelősséggel, mint akik Krisztussal akarnak egye-
sülni. Nem *hitetlenül*, mint akik boncolni akarják Is-
ten szentségének titkát, hanem *bizalommal*, mint
akik nem hazudtolják meg az Urat. És nem *fejlőga-
tóan*, hanem *ujjongással*. Az Úrvacsora nekünk is:
Eucharisztia! — vagyis magyarul hálaadás,
magasztalás! Hálával, magasztalással, boldog
örömujjongással menjünk oda: Itt a Krisztus teste,
vére; részesülhetünk benne; darabja lehetünk már
most az ő életének; uralmát terjeszti ki ránk; mi
(kiváltságosok!) az ő tulajdona lehetünk és ő a miénk!

Óh, még lesz erről sok mondanivalónk. De talán
elég ennyi is ahhoz, hogy elmondd, elhatározd és
majd meg is cselekedd: Volt, ahogyan volt, Isten
bocsássa meg mulasztásomat, — de *ebben* az esz-
tendőben én úrvacsorás keresztyén leszek!

Mint méltatlanok, de ne méltatlanul!

I. Kor. 11, 27—32. „Azért aki méltatlanul eszi e kenyeret, vagy issza az Úrnak poharát, vétkezik az Úr teste és vére ellen. Próbálja meg azért az ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből, és úgy igyék abból a pohárból. Mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivelhogy nem becsüli meg az Úrnak testét. Ezért van ti köztetek sok erőtlén és beteg, és alusznak sokan. Mert ha mi ítélnök magunkat, nem ítéltetnénk el. De mikor ítéltünk, az Úrtól taníttatunk, hogy a világgal együtt el ne kárhoztassunk.“

Folytatom az Úrvacsoráról kezdett sorozatot. Multkor egy *ujjongó* hanggal vágtuk el a fonalat: *Menjünk oda!* Mindnyájan! Hiszen Krisztus valóságos testében, vérében részesít bennünket az Úrvacsora. Ma egy *keserű* óvással kell összebogoznunk az eltépett szálát: *Ne menjetek* oda mindnyájan! Ne menjetek Úrvacsorához bármikor és akárhogyan! S az a csodálatos, hogy hajszálig *ugyanaz* az oka ennek a visszatartó szónak, ami buzdító szólításra is készítetett. Miért e vigyázatosság? Mert Krisztus valóságos testében, vérében részesít bennünket az Úrvacsora! Ennek az apostol szerint következő mélyei

vannak. Ezt jelzi szentigénk kezdőszava is: „Azért...” Miután elmondta, hogy mi az Úrvacsora értelme (23—26. versek), rögtön hozzáfűzi a logikus következményeit: „Azért...” vigyázatok! Az Úr szent vacsorájával való élés felelősséggel jár! Nem olyan orvosság, amely se nem árt, se nem használ. Úrvacsorázáskor nincsen *semlegesség*. Ahol pedig megszűnik a semleges állásfoglalás lehetősége, ott válaszút előtt állunk s elnémíthatatlanul szívünkbe nyílal a zord felelősség tudata.

Evangélikus egyházunk *hitvallásos* úrvacsora-tanításában (mely híven jár Luther nyomdokain) hangsúlyosan szóhoz jut ez a *felelősség-tudat*! Szinte azt mondhatnók: ez az a próbakő, melyen mind a mai napig megvizsgálhatjuk, hogy valóban *lutheri*, evangélikus hit ég-e bennünk, vagy csak egy elmosódott protestantizmus árnyékában botorkálunk. Evangélikus úrvacsorai tanításunkban mindig külön fejezet volt az, amelyre ezt a címet írták: A méltatlanok vagy gonoszok evése;* t. i. úrvacsora-élvezése. Nekünk *külön* kell beszélnünk a méltatlanul vett úrvacsoráról és azokról, akik esetleg méltatlanul járulnak oltárunkhoz! S ha megkérdezik tőlünk: *miért* vesztegetitek erre a szót, ahelyett, hogy az áldásáról beszélnétek? miért riasztjátok el a híveket, ahelyett, hogy a leszakadóban levőket is visszaédesgetnétek? — akkor így felelünk: mert meg van írva! Isten igéje a mi úrvacsorai tanításunknak alapja és formálója! Ami nincs meg benne, azt nem tanítjuk, ha mégannyira kielégítené is kíváncsi-

* „Manducatio indignorum seu impiorum.“

ságunkat. De ami írva van, azt tanítjuk, ha mégoly keservesen elijesztő lenne is. (Hogy emellett ez a rész-tanításunk jól bele illik úrvacsorai és evangélium-tanításunk *egészébe* is, — csak azt igazolja, hogy mi *egészben* az Írásra fundáljuk hitbéli tanításunkat.)

Különben is kár erről vitatkozni, mikor itt van előttünk napnál világosabb szentleckénk. Fogjunk hozzá a *magyarozatához*. Olyan, mint egy *négyágú villa*, amely ugyanannyi szúrással figyelmeztet bennünket a felelősségünkre !

Az Úr szent vacsorájával vétkezhetem is ! Ez az első figyelmeztető szúrás. „*Aki méltatlanul eszi e kenyeret, vagy issza az Úrnak poharát, vétkezik az Úr teste és vére ellen.*“ Tehát van eshetőség arra, hogy *vétek*, hibázom, bajt csinálok és súlyos kárt teszek. Másképpen így mondhatnám : *veszélyes dolog az úrvacsora-vétel !* Nem bánhatok vele könnyű szívvel és játékosan. Veszélyes, mint gyermek kezében a fegyver ; lelőheti vele a madarat, úgyszólván lábához hull a zsákmány, de saját magát is megsebezheti vele, ha ügyetlenül forgatja. Veszélyes, mint egy elektromos gép hozzáértetlen ujjak számára ; van, aki egyetlen gombnyomással energiát, fényt és munkát varázsol ki belőle ; de ha gyerekésszel hozzányulsz, úgylehet : letépi a karodat.

Miért ? Mert a töltött puskában robbanás feszül *akkor* is, ha csak gyerek-kacsó tartja. Az árammal telített gépezet nem válik hideg s üres vassá *akkor* sem, ha óvatlan kezek érintik meg. Meg kell tudni *különböztetni* a fegyvert a karácsonyi fakardtól és meg kell tudni *becsülni* féltő tisztelettel a villamosság

erejét. Miért vétkezik a méltatlanul úrvacsorázó?
„Mivelhogy nem becsüli (különbözteti) meg az Úr-
nak testét!“ Az Úrvacsora kenyere és bora nem
puszta kenyér és bor, nem közönséges étel. Minden
hasonlótól *megkülönböztetendő!* S ereje *felbecsü-
lendő!* Mert Krisztus teste, vére van benne; Krisz-
tus van benne minden hatalmával és szentségével.
Akkor is, ha valaki ügyetlenül, helytelenül, komoly-
talanul és *méltatlanul* él vele. Csakhogy megsebesi-
tésére és kárvallására.

Ha valakinek az oltárnál Krisztus testét és vé-
rét nyújtom (csakugyan azt, s nem puszta szimbólu-
mot), akkor lehetetlen, hogy egy esetleg méltatlanul
oda járuló előtt Krisztust az Úrvacsorából *kiparan-
csoljam!* Nem én teszem, hogy *ott* van benne; és
én nem tehetem, hogy *ne* legyen ott benne!

Ilyen veszélyes, félelmetes, halálosan ko-
moly dolog az úrvacsorázás. Nagy a felelősségem,
mert *vétkezhetem is!*

Az Úr szent vacsorája ítéletemre lehet! Ez
a másik figyelmeztető szúrás. Ez természetes is.
Isten az Úrvacsorával vétkezőket bünteti, ítéletet bo-
csát rájuk. „Aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet
eszik és iszik magának.“ Vagyis a vétkezésünknek
megtorló folytatása van. Isten nem tűri el az Úrva-
csora *megsértését.* Az Úrvacsora elleni vétés nem
olyan eset, mint amikor megsértek valakit, az pedig
lenyeli ezt és odébb áll. Inkább olyan eset, mint
amikor megsértek valakit és az engem feljelent, meg-
hurcoltat és elítéltet. Isten nem viseli el szóltanul,
reagálás nélkül az Úrvacsora szentségének *megszent-*

ségtelenítését. Az Úrvacsora: szentség, szakramentum, vagyis olyan cselekmény, amelynek valóságos hatása van. Isten az Úrvacsora *szentségi* mivoltát őrzi meg azzal, hogy az ellene vétkezőket *bünteti*. Felsőgsértés soha nem maradhat büntetlenül!

De hogy senki ne gondoljon valami mágikus büntetésre, mintha a méltatlanul evés és ivás pillanatában mondjuk, hirtelen *mérget* vennénk, vagy mintha *maga* a kenyér és bor változnék megátkozottá, — ügyeljünk az apostol részletezésére. „*Ezért van ti köztetek sok erőtlen és beteg és aluszna sokan.*“ Konkréte felsorolja, hogy *hol* ért utól egyeseket Isten sújtó keze. Erőtlenség, vagyis — gyengeség, gyarlóság, vergődés; azután betegség; sőt korai halál; — ezeken a *példákon* mutatta meg Isten közzöttük, mit jelent az, ha ő valakit „*elítél!*“ (31. vers) Ezek mind látható, idői, földi büntetések. Nem is lehet máskép. A méltóan vett Úrvacsora Krisztussal *köt* össze, ezért megállást, energiát, életet ad. A méltatlanul vett Úrvacsora *elválaszt* Krisztustól, kiszakít belőle; rajta kívül pedig erőtlenség, betegség és halál vár reánk!

Testvéreim, akármennyire nehezünkre esik is és bármennyire is fenyegetsen rajongó eltévelyedés hulláma, mit megijedt képzeletünk boríthat reánk, — ma mégis fel kell tennünk magunknak józanul, de az ige komolyságával egy *kérdést*: nem hozott-e már reánk is *büntetést*, tehetetlenséget, kórt, életrövidítő sorvadást *méltatlanul* végbevitt úrvacsorázásunk?! Ne hárítsd el magadtól sebtén ezt a „lehetetlen“ lehe-

tőséget. Minden zordonsága mellett is *Isten* szelíd kérdése ez ma hozzád!

Ilyen szent, sérthetetlen, visszaható dolog az az úrvacsorázás. Nagy a felelősségem, mert könnyen *ítéletemre* lehet!

Az Ur szent vacsorája előzetes önvizsgálatot követel meg tőlem! Ez a következő figyelemztető szúrás. Ez is szorosán következik az eddigiekből. „Próbálja meg azért az ember magát és úgy egyék abból a kenyérből és úgy igyék abból a pohárból.” Először tehát önvizsgálatot kell tartanom és azután: magam megnézése után mehetek csak oda az Úrvacsorához.

De miben áll ez az önvizsgálat? Egyszerűen végigfutom életem eseményeit, már ahogy eszembe ötlenek, aztán e belső seregszemle után, mint aki mindent jól intéztem, odaléptetek a templomi asztalhoz? Óh, nem ilyen közönséges *tükörbe-tekintésről* van itt szó; mint amikor megállok a csillogó üveggel szemközt és azt mondom: hát ilyen vagyok! ejnye, nem is véltem, hogy ilyen vagyok; akad egy kis javítanivaló itt-ott rajtam. Óh nem! Itt olyan önvizsgálatról van szó, amely egyuttal önelítélés! Azt mondja az apostol: „*Ha mi ítélnők magunkat, nem ítéltetnénk el,*” t. i. Istentől. Ha azt akarjuk, hogy ne ítéletünkre vegyük az Úr szent vacsoráját, akkor önvizsgálatunknak *önkárhozzátással* kell végződnie. Igen, belenézek a tükörbe és azt mondom: Hát ilyen vagyok?! Pfuj! nem bírom tovább nézni magamat. *Ez vagyok én?! Igazán ez vagyok!? Ennyire romlott, ennyire elbukott, ennyire züllött lelkű!*? Van

még valami, ami rajtam segíthet?! Uram, tele vagyok keserőséggel, kétségbeeséssel, önváddal, utálom magamat, ments meg, tégy csodát velem, hogy ne kelljen futnom *önmagam* előtt!

Ezzel ott vagyunk a legfontosabb gyakorlati kérdésünk előtt: *kicsoda veszi méltóképen és kicsoda veszi méltatlanul az Úr szent vacsoráját?* Itt egy finom különbségtevással juthatunk csak tovább. Az Írás tiltja azt, hogy valakik *méltatlanul* úrvacsorázzanak. De sehol sem tiltakozik az ellen, hogy *méltatlanok* lépjenek oda! Nem is léphet oda *méltóképen*, helyes *módon* más, csak aki *méltatlannak* tudja és vallja magát, tehát bűnösnek, ítéltre méltónak. Úgyhogy mai szentigénket így foglalhatom egybe (mert ez tulajdonképpen az egésznek leggyakorlatibb, legégetőbb és legszemélyesebb mondanivalója) —: Mint méltatlanok, de ne méltatlanul! Így térdeljünk oda a zsámolyra.

Mint méltatlanok! Ez annyit jelent, hogy ne csinálj magadnak *fölösleges* gyötrelmeket. Nem értette meg Isten ígését, ki addig nem akar Úrvacsorához menni, míg *méltónak* nem érzi magát. Ez a gondolkodás nemhogy megóvna a méltatlanul evés és ivás veszélyétől, hanem egyenest annak tőrébe ejt. Krisztus Urunk éppen a *betegek* orvosa! Éppen a *méltatlanoknak* szerezte ezt a szentséget. Nem a jóllakottaknak készítettett ez az eledel, hanem az *éhes* lelkeknek. Nem azoknak szól, akik nagykegyesen, immel-ámmal befogadják, hanem azoknak, kik *sóvár* mohósággal epednek utána. Nem a kiegyensúlyozottság érzésében járókat kívánja megerősíteni, hanem a *rettegő*, megfájdult, esztévesztett lelkiismeretet! Ha

önvizsgálatod ebbe a szomorú, szorongatott állapotba vetett, akkor menj csak oda bátran és higgy a szent vacsora bűnbocsátó ajándékában. Így méltóképen veszed, bár méltatlan vagy.

De ne méltatlanul! Vagyis ne felületes önvizsgálat után, amelyben nem jutottál el még önmagad teljes elítéléséig. Ha ez nem sikerül, akkor maradj inkább távol. Talán egy más alkalommal sikerülni fog. Nem mindig képes az ember magát maradéktalanul elítélni. S nem mindig képes az ember istenesebb életet óhajtani. Lehetséges, hogy valaki látja a bűnét, ki is kívánczik belőle, de ugyanakkor *maradni* is akar benne. Luther mindig Judás példáját hozza fel az esetleg méltatlanul vacsorázók intézésére. Judás elhatározta árulását, meg is maradt szándéka mellett és úgy vett részt az utolsó vacsorán. Ezért vette méltatlanul és szörnyű pusztulásra. *Méltatlanul* veszi az Úr szent vacsoráját, akinek még ott sincs komoly szándékában a megjavulás; aki végeredményben nem akar bűneitől szabadulni; aki mindig csak bocsánatért és elfedezésért esdekel, de *kedvetlenül* gondol arra, hogy ezentul önzetlen, tiszta, alázatos, megszentelt új életet éljen! Az ilyenek nemcsak mint *méltatlanok* veszik Krisztus testét, véré, de egyuttal *méltatlanul* is veszik azt, vagyis vétkeznek az Úr teste, vére ellen, s ítéletet esznek és isznak maguknak.

Nagy a felelősségünk: *vizsgáljuk meg* azért magunkat és *úgy* készülünk az Úr elébe. Mint méltatlanok, de ne méltatlanul!

Az Úr szent vacsorája megmentésemre szereztetett! Ez végül az utolsó figyelmeztető szúrása négyágú villánknak. Az egyetlen *édes*, vigasztaló döfés! Óh, mennyire óhajtjuk is ezt ennyi kemény öklelés után. Csoda volna-e, ha most valaki felkiáltana: *én többé nem megyek Úrvacsorához!*? Nem lenne csoda, de helytelen és Isten akaratának félreismérése. Krisztus nem *félelemre*, rettegésre, ijesztgetésre szerezte vacsoráját, hanem *megmentésünkre*, bocsánatunkra, váltságunkra, áldásunkra! Durván azt is mondhatjuk: *haszonra!* Ezért nemcsak a vele való *visszaélés* — vétek, hanem a vele való *nemélés* is kibeszélhetetlen veszteség. Egy út marad csak előttünk: *helyesen élni vele!* Különben is mint kereszténynek élnem *kell* vele! Úrvacsorázó élet *hiján* éppen oda jutok, ahová a *méltatlanul* élvezői: a vályúhoz, az összeomláshoz, a megkeményedéshez, a mind elviselhetetlenebb tengődéshez, az örök halálhoz. *Két tűz között vagyok.* Elöttem a *veszély* leselkedése; mögöttem a *szükség* kényszerítő ösztökéje. De én megyek az önvizsgálat, önmagam elítélése szoros útján és enyém lesz a drága zsákmány és enyém lesz a kifogyhatatlan energia és *megmenekülök!* *Ha mi elítéljük magunkat, akkor nem ítéltetünk el Istentől!*

De, ugy-e, van *még egy* fájdalunk? Mi lesz azokkal a *vétkeinkkel*, amiket Krisztus teste és vére ellen *már* eddig elkövettünk? Ha talán akarva-nem-akarva méltatlanul ettünk, ittünk, örökké tart-e rajtunk ezért Isten büntető ítélete? Olvassuk az utolsó mondatot: „*Mikor ítéltetünk az Úrtól taníttatunk (fenyítettünk, neveltetünk), hogy a világgal együtt el*

ne kárhoztassunk." Erre is áll tehát: Az Úr szent vacsorája megmentésünkre szereztetett! Isten ítélete a Krisztus teste, vére elleni vétkezõn nem azonos a végleges elkárhoztatással. Fenyíték, feddõ, nevelõ eszköz ez is az õ kezében. Akit szeret az Úr, megdorgálja azt... (Zsid. 12, 5—11.) Csak azon marad meg idõleges fenyítése, s lesz örök ítéletévé, aki mindvégig kitart maga mellett, önmagát el nem ítéli, komoly önvizsgálatra nem akar és nem tud eljutni, s életét e világ szerint fogja befejezni, melynek elvettetés a sorsa. Így ez is csak azt mondja: menj oda! Volt, ahogyan volt, ezt rábízhatom Isten kegyelmére, de mostantól fogva én is meg akarom ízlelni az Úr barátságát és jóságát, hiszen az õ vacsorája megmentésemre szereztetett!

Hogyan fejezzük be hát ezt a prédikációnkat? Ezzel a keserû mondattal: Ne menj oda!? — Vagy ezzel az unszoló biztatással: Menjünk oda!?

Mégis, mégis — :Menjünk oda! Mindnyájan!
Mint méltatlanok! Csak ne méltatlanull

III.

Jézus asztalánál az Utolsó Vacsorán

Lukács 7, 7—23. „Eljöve pedig a kovász-
talan kenyerek napja, melyen meg kelle öletni
a húsvétibaránynak; És elküldé Pétert és Já-
nost, mondván: Elmenvén, készítsétek el nekünk
a húsvétibarányt, hogy megegyük. Ők pedig
mondának néki: Hol akarod, hogy elkészítsük?
És ő monda nekik: Imé, mikor bementek a vá-
rosba, szembe jó veletek egy ember, ki egy korsó
vizet visz; kövessétek őt abba a házba, amelybe
bemegy. És mondjátok a ház gazdájának: Ezt
mondja néked a Mester: Hol van az a szállás,
ahol megeszem az én tanítványaimmal a húsvéti-
barányt? És ő mutat néktek egy nagy vacso-
ráló helyet, berendezve, ott készítsétek el. El-
menvén pedig, úgy találák, amint mondta nekik;
és elkészíték a húsvétibarányt. És mikor eljött
az idő, asztalhoz üle a tizenkét apostol ő vele
egyetembe. És monda nekik: Kívánva kívántam
a húsvétibarányt megenni veletek, mielőtt én
szenvednék: Mert mondom néktek, hogy többé
nem eszem abból, míglen beteljesedik az Isten
országában. És a pohárt vévén, minekutána há-
lákat adott, monda: Vegyétek ezt, és osszátok
el magatok között: Mert mondom néktek, hogy
nem iszom a szőlőtőkének gyümölcséből, míglen
eljö az Isten országa. És minekutána a kenyeret
vette, hálákat adván megszegé, és adá nekik,
mondván: Ez az én testem, mely ti érettetek
adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.
Hasonlóképen a pohárt is, minekutána vacsorált,
ezt mondván: E pohár amaz új szövetség az én

véremben, mely ti érettetek kiontatik. De íme annak a keze, aki engem elárul, velem van az asztalon. És az embernek Fia jöllehet, elmegy, mint elvégeztetett: de jaj annak az embernek, aki által elárultatik.“

Az Úrvacsoráról beszélgetünk. *Először* arról szölkünk, hogy *miben áll* az Úrvacsora; tudnunk kell, hogy micsoda, ha csak nem értelmetlenül akarjuk gyakorolni gyülekezeti életünkben. Egy *másik* alkalommal meg arra a *felelősségre* hívtuk fel a figyelmet, melynek minden úrvacsorázóban szüntelen ébren kell lennie és maradnia. Vagyis mind a kétszer a keresztyén *gyülekezeti* Úrvacsoráról, a *mi* szentiséghez járulásunkról esett szó. Erre így volt szükség. Csak abból indulhattunk ki, ami *közel* fekszik hozzánk, amit tapasztalatunk szűk körében elérünk, amiből a legközvetlenebb problémáink folynak. De most már itt az ideje felvetni egy *távolabbi* kérdést is, amely talán már eddig is ott nyugtalankodott mindnyájunk szívében: honnan ez a szent cselekmény? Hol eredt ez a csodaforrás, mely századokat öntött el, népeket fürösztött meg, eljutott hozzánk is és ki tudja meddig hömpölyög még tovább áldott áradatával? *Pál* apostol már a gyülekezeti Úrvacsoráról beszél. (Ő már abban a formában mondja el e szent cselekmény alapítását, ahogyan azt az első keresztyének úrvacsorai összejöveteleiken a kenyér és bor felett elmondták; ez már egy szilárd — azt mondhatjuk — liturgikus forma. Mi is ezt mondjuk el mind a mai napig az oltárnál: A mi Urunk Jézus Krisztus, azon az éjszakán, melyen elárultaték... stb.) De honnan veszi ezt az első gyülekezet? Azt mondja *Pál* apostol: „*Én az Úrtól vettem*“ (I. Kor. 11, 23.).

vagyis Krisztus felől jön az a lánc-sor, amely a mi gyakorlatunkhoz vezetett.

Melyik volt az *első* Úrvacsora? Az, amelyiknek mi ezt a címet szoktuk adni: Az utolsó vacsora. Itt a forrás. Csak ebből a forrásból értjük meg igazán a szélessé dagadt folyam színét, tartalmát és erejét. Csak akkor világosodik meg előttünk teljes sugarában: mit jelent az Úr *templomi* asztala elé térdelni, — ha leülünk elébb lélekben és képzeletben Jézus asztalához az *utolsó* vacsorán. **Mi történt Jézus asztalánál az utolsó vacsorán?** Milyen vacsora volt ez?

Már elnevezése is mutatja: ez volt az *utolsó* vacsorája Jézusnak, amit halála előtt tanítványaival elköltött. Tehát bucsúvacsora volt! A halál árnyéka lebegett felette az éjszakában. Ezt igazolja az is, hogy valamennyi evangélium beleszövi utolsó vacsorai elbeszélésébe Jézusnak az *áruóra* mondott szavait. Egészen közel az árulás, a megcsúfoltatás és a kereszten bekövetkezendő kimúlás. Ez a vacsora csakugyan az *utolsó* vacsora volt!

De van ennek a vacsorának egy *másik* jellegzetes vonása is. S nyomait ennek is feltaláljuk valamennyi evangéliumban. Legrészletesebben éppen *Lukács evangéliuma* árulja el ezt a vonást. S ennek igen nagy fontossága van az Úrvacsora teljes megértése szempontjából. Hamar, röviden kimondom: *Jézus utolsó vacsorája páskavacsora volt!* Jézus az ő új vacsoráját, szent cselekményét az ótestámentomi páskavacsora keretében szerezte! Ez persze nem annyit jelent, hogy Jézus utolsó vacsoráján *ugyanaz* és *csak annyi* történt, mint Jeruzsálemben azon az

estén ezer meg ezer házban, amikor is az egyiptomi szabadulás emlékére szigorú szertartások szerint megülték a páska-lakomát, feltálalták a megsütött bárányt keserűfüvekkel, ették a kovásztalan kenyeret és megitták különböző áldásmondások között a pontosan előírt négy pohár vörösbort. Az *evangélistáknak* és az első *gyülekezetnek* nem ez volt a fontos, ezért alig is részletezik az utolsó vacsorának ilyen lefolyását. Számukra egyedül az Úrvacsora szentségének szereztetése volt a fontos: az az *új dolog*, ami addig nem volt, ami Jézus személyéhez volt kötve, amit a Mester alapított, ami egyedülálló, páratlan, más mint a közönséges páskavacsora. Ezért nem közlik a pontos páskaszertartást, hiszen ezt mindnyájan ismerték, ebben nevelődtek. A fontos — mondom — az új volt; az, amit Jézus a páskavacsora keretében tudatosan mint *újat* alkotott: az Úrvacsora szent cselekménye. De *nekünk*, akik messze élünk attól a kortól és csak hallomásból tudunk egyet-mást Izraelnek erről a régi ünnepéről s ez is feltűnően idegen, — *nekünk* úgylehet nagyon sokat mond az a *keret*, melyet Jézus *felhasznált* szentsége szerzésére. Valóban úgy van, hogy az utolsó vacsora *páskajellege* nélkül nem érthetjük meg igazán az Úr szent vacsorájának eredetét. Ennek a tudatában üljünk le ma Jézus asztalához az utolsó vacsorán. Nem a fantáziánk kalauzolása mellett, hanem *Lukács* evangélista tudósítását nyomon követve.

Az a kérdésünk: mit ad hírül az *evangélium*?

Jézus készült az utolsó vacsorára! Legelőbb is ezt adja hírül az evangélium. Mire készült? Az

utolsó vacsorára! Úgyhogy bátran mondhatjuk így is: a halálára készült Jézus! *Készült* rá: tudta, látta, akarta! Bámulatos erővel fejeződik ki szentleckéinkből is, hogy *Jézus* a cselekvő, ki mindent intéz. *Ő* a szenvedésében is cselekvő. Az *ő* *passiója*: a legvilágosabb akció. Valóban, *Ő* az *Ur* és a *Mester*! *Ő* parancsol Péternek és Jánosnak; *Ő* jelöli ki a helyet, ahol vacsorálni fognak; az *ő* nevére a szállás gazdája rögtön engedelmeskedik. Minden úgy történik, ahogyan *Ő* akarja és előre megszabja azt. (7—13. versek.) *Jézus készült az utolsó vacsorára!*

Tehát nem úgy *viszik* bele a halálba, — *Ő* úgy *megy* bele a halálba. Önként, tudatosan, készakarva, a magaválasztotta módon és időben. Hányszor kezet akartak tenni rá, de sosem sikerült, mert *nem* jött el még az „*Ő* órája.“ *Most* érkezett! Nem az *ellenségei* órája: ez bizonytalan volt. Az *Ő* órája: *Ő* határozta meg azt. Ennek nem mond ellene az a mondása sem, hogy „*az Emberfia elmegy, mint elvégeztetett*“ (22 vers) „*amint megvan írva felőle*“ (Máté 26, 24.). *Isten* végezte el, *Isten* iratta meg felőle; Jézus akarata pedig egy az Atyáéval. *Isten* órája az *ő* órája és az *övé* az *Istené!*

Jézus készült az utolsó vacsorára! *Jézus maga* intézte a sorsát! *Jézus* önszántából úgy *ment* bele a halálba! *Ő* akart már válni innen, *ő* kívánta megrendezni a búcsút. Még itt is, a halál előre vetett árnyékában, maradt, ami volt, — aki volt: *Úr és Mester!* Ne tekints hát Reá úgy, mint egy *tragikus hősre*, aki körül mind összébb szorul a hurok, míg végre is kénytelen megadni magát sorsa szomorú végzetének. Ne is nézz Reá omló könnyek és szá-

kozó érzések között, mint akiért kár volt s jobb volna, ha minden máskép esett volna. Ne bíráld Isten akaratát és ne vesd meg Krisztusnak nyilván tudtunkra adott szándékos, drága felkészülését.

Így kezdődött az utolsó vacsora. Jézus készült az utolsó vacsorára! A halálára! Ezt adja hírül az evangélium.

Jézus prédikált az utolsó vacsorán! Ezt is hírül adja az evangélium. Tehát nem elégedett meg azzal, hogy *Ő maga* tudja: mit csinál, hová megy. A tanítványainak is értésükre akarta adni: mit jelent az ő közelgő szenvedése. Úgyhogy bátran mondhatjuk így is: a halála értelméről prédikált Jézus! Magyarázatot adott a keresztről, amit már valahol ácsoltak. Éppen a *páskavacsorán* volt szokás az ünnepi lakoma egyes részeinél az egyiptomi szabadság történetéből felolvasni s ehhez *magyarázó* szókat fűzni. Ezt a szokást használja fel Jézus arra, hogy egy közeli *uj* nagy eseményt magyarázzon s egy újságot hirdessen meg: saját halála értelmét!

Három szakasza van ennek a prédikációnak. Az első poharra mint családanya elmondja Jézus az áldást, de hozzátesz valami újat is: „*Mondom néktek, hogy nem iszom a szőlőtökének gyümölcséből, míglen eljő az Isten országa*“ (17—18 versek). Ezzel halálát a jövődő *dicsőségének* fényébe állítja. Az ő halála nem vég, nem végső pont, amire már nem következik semmi. Fognak ők még együtt ülni — az Isten Országának lakomáján! Csodálatos prédikáció a halál torkában! De erről ma részletesebben nem beszélünk.

A vacsora végén mondott szavait is csak éppen-hogy megemlíljük, amelyben jajt kiált az árulóra, bár elvégeztetett, tehát Isten akarata, hogy ő meghaljon. Megint nem elégszik meg azzal, hogy Ő tudja halálának Istentől rendelt voltát, hanem *hirdeti* is ezt a tanítványi körnek. Hadd lássák ők is benne Isten kezét, amikor bekövetkezik a Golgotha fekete pillanata.

A vacsora elején tehát azt prédikálja (bár nem reménytelenül), hogy ő el fog menni. A vacsora végén azt prédikálja (bár semmi keserőséggel), hogy neki el kell menni. Ám e kettő között van a leglényegesebb prédikációja; ebben azt hirdeti hangosan, hogy miért és mivégből fog elmenni, kell meghalnia. Ezen a helyen, az úgynevezett *szerezési igékben* (mert ezekkel szerezte a szent cselekményt), itt találunk rá Jézus halálának *legmélyebb* értelmére! S egyben a *leghitelesebb* értelmezésére is, hiszen Jézus saját szájából való.

Érdemes lenne minden szavánál külön elidőzni, de ez ma lehetetlen. Átfutunk azért a kenyér felett mondott igéken, amiket Jézus a főétkezés elején, a kovásztalan kenyérré mondott áldáshoz fűzött: „*Ez az én testem, mely ti érettetek adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre*“ (19. vers). Bár ez is sokat mond, hiszen a *megettörtött* kenyér felett hangzik el. Az ő életének, testének meg kell törnie. De sokkal többet mond a pohár felett mondott ige: „*E pohár amaz új szövetség az én véremben* (vagyis: vérem által, a vérem teszi azzá!), *mely tiérettetek kiontatik*.“ (20. vers) Itt a Krisztus halálának értelme! Az ő kiomló vére által, vagyis ha-

lála árán egy új szövetség létesül. Krisztus kihulló vérével köt az Isten új szövetséget az emberrel! De vajjon nem idegenek-e a mai embernek ezek a szavak: szövetségekötés, s kiomló vér árán!? Persze, csak az *Ótestámentom* világából érthetjük meg őket. Ehhez különösképen három ótestámentomi helyet kell ismernünk.

Az egyik a sinai hegy alatt történt szövetségkötése Istennek Izráellel. Mózes oltárt épít; fellobog az áldozati tűz; leöletnek az áldozati állatok. A kifolyatott vérnek felét medencékbe gyűjtik, a másik felét az oltárra hintik. Aztán felolvassa Isten embere a törvényeket. A nép pedig így felel: „*Mindent megteszünk, amit az Úr parancsolt és engedelmeskedünk.*” Erre veszi Mózes a vért a medencékből, ráhinti a népre és azt mondja: *Imé a szövetségnek vére, melyet az Úr kötött tiveletek, mindama beszédek (törvényei) szerint.*” (II. Móz. 24, 1—8.) Ezzel az *aktussal* lép érvénybe Istennek a szövetsége, amit most már nem *egyese*ekkel köt, mint például régen Ábrahámmal, hanem egy *néppel*, az ő kiválasztott népével. De figyeljük csak meg ezt a „szövetséget”. Halvány jele sincs annak, mintha szerződés volna, két félnek a megalkudása. *Itt egy parancsuralmi szövetség lép életbe: Isten törvényt ad, parancsol, a nép pedig — engedelmeskedik és hűséget fogad.* A szövetség szó tehát tulajdonképpen rendet jelent, Istentől megszabott életrendet, Isten rendelkezését és akaratnyilvánítását valósítja. *Isten* rendezi a viszonyt maga és népe között. De minek ehhez a *véres áldozat*? Az áldozattal Isten *kien-gesztelése* megy végbe. Ez tisztítja meg a népet bű-

neitől. Isten csak megtisztított néppel lép szövetségre, ezért kell Izráelnek vérrel meghintetnie. — Jézus rámutat az Utolsó Vacsorán az ő vérére és azt mondja: az én halálom az az **engesztelő áldozat** amellyel Isten a régi helyébe egy új szövetséget, egy új rendet állít fel. Aki közösségbe jut ezzel a vérrel, az Isten új népének tagjává lesz!

De menjünk át a második ótestámentomi eseményre. Az egyiptomi rabságból való szabadulást értjük. Akkor is *vér* mentette meg Izráelt. A leölt bárányok vérével kenték be ajtajukat, hogy mindaz, aki Izráelhez tartozik, megmeneküljön a tizedik gyilkos csapás elől. Éppen ezt ünnepelte minden páskavacsoráján Izráel. Maga a *páska* szó is abból az igéből való, hogy „*elmegy*”; t. i. a halál angyala „*elment*” az ő házaik mellett és megkímélte őket a bárányvér láttán. (II. Móz. 12. feje.) Ezért ezt a vért is nevezték *szövetségi vérnek*. Így *szabadult meg* az Úrnak népe. — Jézus rámutat az utolsó vacsorán az ő vérére és azt mondja: az én halálom az, ami nektek **szabadulást hoz** és menekülést szerez a haraggal sujtó Isten halálos ítéletében!

A harmadik ótestámentomi ige egy prófécia. Jeremiásé. Neki van a legtisztább látomása. Jövendöl egy új szövetségről, amely más lesz, mint a régi volt: „*Törvényemet az ő belsejökbe helyezem és az ő szívökbe írom be, és Istenökké leszek, ők pedig népemmé lesznek... s ők mindnyájan megismernek engem, ... mert megbocsátom az ő bűneiket, és vétkeikről többé meg nem emlékezem.*” (Jer. 31,

31—34.) — Jézus rámutat az utolsó vacsorán az ő vére és azt mondja: az én halálom hozza azt a **bocsánatot**, amelyre Isten felépíti új rendjét. Ez az új szövetség a kegyelem szövetsége. Ez a szövetség a kegyelembe fogadott új népnek, az új Izráelnek, a tanítványságnak, a Krisztus gyülekezetének Istentől kapott életrendje.

Mindent összefoglalva: amikor Jézus az ő vérért *szövetség vérenek*, még pedig egy új szövetség vérenek nevezi, akkor azt hirdeti haláláról, hogy az nem *közönséges* halál, ő nem a saját bűnéért hal meg; az ő halála engesztelő halál, áldozat, másokért való helyettes halál, amelynek Isten előtt büntörlő ereje van. Az ő kereszttje körül új népet gyűjt össze Isten. Az ő kereszttjére új isteni ige van írva: *Kegyelem!* És itt sincs lehetőség arra, hogy mi: a másik „fél” is feltételeket szabjunk. Itt is csak egy lehetőség van: *elfogadni* alázatosan a Krisztus ártatlan vére által felajánlott kegyelmi ajándékot és *engedelmességet* fogadni: *Hiszek, Uram, legyen a te igéd, a te akaratod, a te új és örök szövetséged szerint!*

Jézus *prédikált* az utolsó vacsorán! A halála értelmét hirdette meg. Ezt adja hírül az evangélium.

És Jézus szentséget szerzett az utolsó vacsorán! Még ezt is hírül adja az evangélium. Tehát nemcsak *felkészült* Ő maga, nemcsak új *kijelentéseket* tett, hanem *cselekedett* is! A szerzési ígék után *kiosztja* a kenyeret és a bort. És a tanítványok *esznek és isznak*. Vagyis ott *történik* valami! S megint csak egészen új dolog, ami áttöri a páska-

vacsora keretét. *Jézus egy szent cselekményt szerez, szentséget, misztériumot és benne felajánlja, adja önmagát; egészen: testét és véré, s halálának minden gyümölcsét: bocsánatot, új életet és üdvösséget. De erről majd legközelebb.*

Ám addig is, míg felragyog előttünk az a töméntelen kincs, ami ennek a szentségnek nekünk címzett ajándéka, — addig is erősítsen meg bennünket Úrvacsoránk nagyratartásában az a biztos tudat, hogy mi „*az Úrtól*“ vettük ezt. Nem a mi találmányunk. Nem úgy formálták ki a századok Bátran megmoshatjuk magunkat ennek a folyamnak. áldott vizében, mert ismerjük a forrását: *Krisztus* sebeiből csörgedezik elő. Az ő *utolsó* vacsorája így lett nekünk az *első* szent vacsorává. Az ő *bucsu-válása* így lett nekünk örök *kapcsolatunk* az Istenel. És az ő *halála* így lett nekünk: bocsánat, új élet és *üdvösség!* Milyen jó, hogy ő vállalta a *halált* — *értünk!* S hogy hirdette *halála értelmét* — *értünk!* És hogy kínálgatja *halála gyümölcsét* mind a mai napig, s ezt is — *értünk teszi!* Mert ha Ő cselekedett is mindent az *utolsó vacsorán*, — mi, akik leültünk asztalánál, csak *egy* szót olvashattunk és hallhattunk ott, de ezt háromszoros erővel: *értünk!* — *értünk!* — *értünk!*

Óh, áldott mindenki, aki úgy tud a *templomi oltár* elé térdelni, mintha egyszer ő is ott ült volna *Jézus asztalánál az utolsó vacsorán!*

IV.

A bűnbocsánat kincseshőze

Máté 26, 26—28. : „Mikor pedig evének, vevé Jézus a kenyeret és hálákat adván, megtöré és adá a tanítványoknak, és mondá: Vegyétek, egyétek; ez az én testem. És vevén a poharat és hálákat adván, adá azoknak, ezt mondván: Igyatok ebből mindnyájan; Mert ez az én vérem, az új szövetségnek vére, amely sokakért kiontatik bűnöknek bocsánatára.“

János 6, 47—59.: „Bizony, bizony mondom néktek: Aki én bennem hisz, örök élete van annak. Én vagyok az életnek kenyere. A ti atyáitok a mannáttá ették a pusztában és meghaltak. Ez az a kenyér, amely a mennyből szállott alá, hogy kiki egyék belőle és meg ne haljon. Én vagyok amaz élő kenyér, amely a mennyből szállott alá; ha valaki eszik e kenyérből, él örökké. És az a kenyér pedig, amelyet én adok, az én testem, amelyet én adok a világ életéért. Tusakodának azért a zsidók egymás között, mondván: Mi módon adhatja ez nekünk a testét, hogy azt együk? Monda azért nekik Jézus: Bizony, bizony mondom néktek: Ha nem eszitek az Emberfiának testét és nem isszátok az ő vérért, nincs élet bennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, örök élete van annak, és én feltámasztom azt az utolsó napon. Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az én bennem lakozik és én is abban. Amiként elküldött engem amaz élő Atya és én az Atya által élek; akként az is, aki engem eszik, élén általam. Ez az a kenyér, amely a mennyből szállott alá; nem úgy, amint a ti atyáitok evék a mannáttá és meghalának: aki ezt a kenyeret eszi, él örökké. Ezeket mondá a zsinagógában, amikor tanít vala Kapernaumban.“

Legutóbb már említettük röviden, hogy Jézus szentséget szerzett az utolsó vacsorán. Nemcsak *prédikált* új és páratlan dolgokról, hanem új és páratlan *cselekményt* kezdett el: az Úrvacsora misztériumát. Jézus, miután hallatlan új *igéket* mondott a vacsorai kenyér és bor felett, — kiosztja azokat és a tanítványok magukhoz veszik, eszik és isszák. Ez esemény, *történés*, valami, aminek *közvetlen hatása* van. Azóta is minden Úrvacsora: szentség, olyan szent jel és cselekmény, amelyben *történik* valami, amelynek *ereje* van. Hogy ez mit jelent a *méltatlanul* élvezők számára, hallottuk Pál apostolnál: büntetési ítéletet. És hogy ez mit *követel* tőlünk, hallottuk ugyancsak tőle: komoly önpróbát. Ezekre ismét nem térünk ki.

De most már itt az ideje beszélgetnünk arról, hogy mit ád ez a szentség a *méltóképpen*, helyesen oltárhoz járulóknak. Hiszen nem kétséges, hogy Krisztus Urunk javunkra szerezte ezt a szakramentumot! Az úrvacsorázás sohasem akkor éri el igazi célját, amikor *kárhoztatásunkká* lesz, hanem akkor, amikor megmentésünkre, áldásunkra, egészen közönségesen szólva: *hasznunkra* vesszük. Ez a Krisztus szándéka, akarata és irgalma az Úrvacsora szerzésében és elrendelésében: *ajándékot* szán nekünk, *kincset* kínál fel nekem!

És csak még azt fűzzük ehhez itt előljáróban, hogy ezt az ajándékot és ezt a kincset *magában* a kenyérben és borbán kapjuk. Általuk! Nem úgy van a dolog, hogy amikor úrvacsorázom, magamhoz veszem a jegyeket, akkor ugyanabban az időben, *egyidejűleg*, azalatt, míg e cselekmény folyik — fe-

lülről láthatatlan áldások szállanak reám. Nem! *Magában* az Úrvacsorában, a kiosztott szent test és vér vételében, *benne és általa* kapom meg a Krisztus adományát. Ezért kell azt *kiosztani*, venni, enni és inni.

Most már csak az a kérdés: **Mit ad nekünk Krisztus az Úrvacsora szentsége által?**

Luther egy szóban foglalja össze: *bűnbocsánatot!* Nagy Kátéjában így ír: „A szentséghez azért járulunk, hogy ott olyan kincshez jussunk, amely által és amelyben *bűnbocsánatot* nyerünk.” Ennyi volna az egész? Az Úrvacsora pusztán a *bűnbocsánat* szentsége? Nem mond-e többet az Írás? Várjunk csak. Luthernél valami igen *nagy dolog* a *bűnbocsánat*. Azt mondja a Kis Kátében az Úrvacsora hasznát felfedve: „Ahol *bűnbocsánat* van, ott élet és üdvösség van!” Luther tehát *mindent* összefoglal a *bűnbocsánatban*. Azt mondhatnók: nála az Úrvacsora nemcsak a *bűnbocsánat* drágakövéét rejti, mint *egyetlen* darab gyémántot. Ő a *bűnbocsánat* *egész kincsházát* leli meg az Úr szent vacsorájában. A *bűnbocsánat* olyan *kincsház*, mely ránk királyi gazdagsággal vár. Mert ahol *bűnbocsánat* van, ott *élet* és *üdvösség* van. Ez pedig kibeszélhetetlen bőség és tenger drágaság. A *bűnbocsánat* *kincsházába* érdemes belépni.

De ne vágjunk az Írásnak elébe Lutherrel, bármennyire megkapóan ragadja is meg ő a lényegét. Erősen az idézett *bibliai* szakaszokra figyelve tegyük fel újólag a kérdést: *mit ad nekünk* Krisztus az Úrvacsora szentsége *által*? Három a válasz.

Az Úrvacsora szentsége által Krisztus önmagát adja nekünk! Önmagát adja! Nem kevesebbet. Mielőtt felhívná az övéit az élet kenyereből való evésre, azt mondja: „Én vagyok az életnek kenyere.“ (48 v.) „Én vagyok amaz élő kenyér, amely a mennyből szállott alá.“ (51 v.) És: „Aki engem eszik, él én általam.“ (57 v.) Ezek az igék világosan mutatják, hogy az Úrvacsora adománya maga a Krisztus! Nem pusztán Krisztusnak valamiféle kisugárzása, erőmegnyilvánulása, valami belőle. **Ő maga a nagy ajándék!** Az Úrvacsorában önmagát adja Ő nekünk.

Álljunk meg itt egy csodálkozó percre. Van okunk az ámuldozásra. Mi emberek — noha hozzá képest koldusok vagyunk — mindig csak foszlányokat tudunk magunkból odaadni. *Valamit*, valami keveset, vagy ha igen nagy már bennünk a szeretet, hát valamicskével többet. De hogy magunkat, *önmagunkat* odaadjuk másnak a kezébe: ez nem nekünk való játék. Lehetséges, hogy kirabolnak, erőszakkal elvesznek tőlem majd' mindent; de hogy én magamat önként, egészszen odaadjam: ez nem az én utam. Hiszen ez a *halál!*

Úgy van! Krisztus Urunk sem érti másképp! Hogy ő önmagát adhassa, ahhoz meg kell halnia. Ezért szerzi az Úrvacsorát két szín alatt: teste és vére van abban (Máté). Ezért beszél János evangéliuma szerint is külön az ő testéről. „Ez a kenyér pedig, amelyet én adok, az én testem amelyet én (halálra) adok a világ életéért.“ (54 v.) Az ő teste csak a halál által lesz kenyérré, táplálékká, élet eledelévé. Éppen az ő önként vállalt, ártatlan ke-

reszthalála teszi, hogy ő nem kevesebbet, mint önmagát adja nekünk. Másszóval: Jézus az ő halála árán lesz egészen a mienk!

Hogy efelől kétségben ne legyünk, azért adja testét és vérét, tehát teljes önmagát ételül és itallul. „Vegyétek, egyétek“, „Igyatok ebből mindnyájan“. (Máté). „Ez az a kenyér, amely a mennyből szállott alá, hogy kiki egyék belőle“ (50 v.) „Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital“ (55 v.) Sőt hogy ennek a *realitásában* senki ne kételkedjék, János evangéliuma egyenesen úgy beszélteti Jézust — többszörösen is — mint aki testének nemcsak „evését“ említi (az eredeti szöveg szerint), hanem „rágását“, „harapását“ egészen drasztikusan. Jézus *teljességgel* odaadja magát nekünk az Úrvacsorában. Annyira egyé lesz velünk, mint amennyire az eledellel és az itallal egyé lesz a testünk, vérünk. Szétválaszthatatlan, *tökéletes* közösségre jutunk vele.

Ezt fejezi ki még ez az ige is: „Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az bennem lakozik és én is abban“ (56 v.). Az Úrvacsora csodája, hogy Krisztus szállást vesz *bennünk* és mi *benne* lakóhelyet. Hasonlíthatnók ezt ahhoz a viszonyhoz, miben a levegővel vagyunk mi élőlények. A levegő körülvesz bennünket, mi élünk *benne*, de ugyanakkor a levegő *bennünk* is ott van, megtölti a tüdönket és a pórusainkat. *Mi benne és Ő bennünk*. Így az Úrvacsorában mindaz, ami Krisztus, mindaz, amit ő isteni életképpen magában hordoz: a *mienk* lesz! Mienk az egész Krisztus. Mienk Ő maga!

S hozzá tehetjük: csak így lesz Ő a mienk!

Az Úrvacsora nélkül nem lehet vele ilyen közösségünk. Ellenvetésül hivatkozhatnák ugyan valaki Jézus szavára: „Bizony, bizony mondom néktek: aki én bennem hisz, örök élete van annak“ (47 v.) Ennél többet az Úrvacsora sem ígér. Hát nem elég akkor a hit? Minek ezen felül még az úrvacsorázás? Kár ezen tépelődni. Tény az, hogy Jézus nem áll meg a hitnél, vagy helyesebben szólva: ő olyan-nak akarja a hitet, amely oda visz az oltárhoz, hogy egyék és igyék! Úrvacsorázás nélkül nincs hívő élet! Az ilyen „hívőknek“ meg kell kérdőjeleznünk a hitét. Jézus egészen exkluzíven kijelenti: „Bizony, bizony mondom néktek: Ha nem eszitek az Emberfiának testét és nem isszátok az ő véré, nincs élet bennetek“ (53 v.). Nélküle holtak vagyunk, mégha azt véljük is, hogy van hitünk. Krisztus az Úrvacsorában akar egészen a mienk lenni.

Az Úrvacsora szentsége által Krisztus ön-magát adja nekünk! Ez már a kincsesház kulcsa. De gyerünk beljebb.

Az Úrvacsora szentsége által Krisztus az ő bűnbocsánatát adja nekünk! Ez az ige második válasza feltett kérdésünkre.

Szándékosan mondom: az ő bűnbocsánatát! Itt olyan bocsánatról van szó, amit nem lehet akárhol megvenni. Ez Krisztus monopóliuma: halála árán szerzett tulajdona. Azt mondja az Úr: „Mert ez az én vérem, az új szövetségnek vére, amely sokakért kiontatítk bűnöknek bocsánatára“ (Máté 26, 28). Sokakért! Ennek a bibliai értelme az, hogy az egész világot. Krisztus halálának kozmikus je-

lentősége van; az egész mindenséget megremegegteti ez az esemény. Visszamenően a teremtésig és előre ismeretlen jövődők utolsó moccanásáig: *Krisztus vérében a bocsánat! Ezért* nem kapható a bűnöknek bocsánata Krisztustól *függetlenül*, személyétől elválasztottan, külön csomagolásban. S *ezért* fontos, hogy ő az Úrvacsorában *önmagát* nyújtsa nekünk, mert ő *vele magával* ér el a szívünkig Isten bocsánata. És *ezért* válik az Úrvacsora a bűnbocsánat *kincsesházává*, mert benne az értünk *meghalt* (és persze értünk feltámadott) Krisztus adja magát nekünk. Az ő bűnbocsánatában részesít minket az Úrvacsora.

De mit jelent közelebbről ez az ige: „*bűnöknek bocsánatára?*“ Jelenti először is adósságunk teljes eltörlését. Nincs többé. Nyoma sincsen. Azért „*bocsánat*“, mert „*elbocsátja*“, elküldi tőlünk vétkeinket, letépi őket rólunk az Úr. És mi is szabadon *bocsátatunk* tőlük, többé nem kapaszkodhatnak belénk. *Teljes* elengedés! Ezt a bocsánatot érti az Írás. Így már talán kezd bennünk derengeni: mennyire *jogosan* ragadja meg Luther ezt a kérdést éppen a bűnbocsánatnál. Ez nemcsak a *mult* számlájának megsemmisítése, hanem *új* élet lehetősége és *új* jövődők kapuja.

Sőt maga az új élet. Amit a mi bibliánk „*bocsánattal*“ fordít, azt találóbban így tolmácsolhatnók magyarul: *e l e n g e d é s*. A régi görög világ kocsiversenyein ezt a szót használták az indításra. Ott álltak a lovak futásra készen. Egy-egy lovász fogta őket féken zablájuknál fogva. Adott jelre azután — *elengedték* a lovakat, azok iramba kezdtek

és csakúgy zúgott, dübörgött a pálya lábuk alatt. Ez volt az „*elengedés*“. A szentírás bűneink bocsánátát is *ugyanazzal* a szóval érzékelteti: nem egyéb az, mint „*elengedés*“! Bennünket fogva tartanak a gonosz indulatok, a sátáni hatalmak: megfeszül minden izmunk, de hiába, csak véres lesz a szánk a a fékező köteléktől. S akkor egyszerre csak bekövetkezik az *elengedés*, a szabadra bocsátás pillanata, amikor futhatunk, élhetünk, célba rohanhatunk. Ha csak újra kantáron nem csíp az ördög. Ekkor is újra, mindig újra csak az — *elengedés* segít!

Az Úr szent vacsorájában elnyert Krisztus-közösségünk ezt a bűnbocsánatot adja! Teljes *elengedése a multnak*, kiszakadás fojtogató karmaiból; és teljes *elengedés előre*, a pályára, a jövőre! Futás, mozgás, élet! Ki akar még rabszíjon maradni? Kinek nem kell a hálaadás kelyhe, amely italunk lehet bűneink bocsánatára? Ki oly dőre, hogy csak kívülről lesekkedik be a kincsesházba, de nem meri átlépni a küszöbét? Pedig nyitva áll: feltörte már Krisztus!

Az *Úrvacsora szentsége által Krisztus az ő bűnbocsánatát adja nekünk!* Ezzel *beléptünk* a kincsesházba. Ha már itt vagyunk, rakodjunk meg bőséggel. Öleljük fel az igazi élet ajándékait. Győrünk még beljebb.

Az Úrvacsora szentsége által Krisztus az ő életét adja nekünk! Ez végül az ige *utolsó* válasza arra a kérdésünkre, mellyel az Úrvacsora adományai iránt érdeklődünk.

Igen, megint szándékosan mondom: az ő éle

tét adja nekünk! Ha csak *azt* az életet adná, amely amúgy is a sorsunk: nem sokra mennénk vele. Hiszen a létünk *halálos* lét. Ezért is óv Jézus attól, hogy mi csak *mannát* kívánjunk. „*A ti atyáitok a mannát ették a pusztában, és meghaltak.*” (49 v.) Az ő kenyere pedig azért adatik, hogy aki eszik belőle „*meg ne haljon*”. (50 v.) Hogyan, hát mi úrvacsorázó keresztyének nem *ugyanazon* az úton megyünk-e el, mint amelyen *mannát* evő elődeink sírba szálltak? Miféle *élet*ről beszél itt Jézus? Az ő életéről! Örök életéről. Ez az ő élete! Azt mondja magáról: „*Ez az a kenyér, amely a mennyből szállott alá; nem úgy, amint a ti atyáitok evék a mannát és meghalának: aki ezt a kenyeret eszi él örökké!*” (58 v.)

Élet, örök élet. Milyen *viszonyban* vannak ezek egymással? János evangélista felváltva és óvatlanul *kölcsönösen* használja e szavakat. Amikor azt mondja „*élet*”, akkor ezen *örök életet* ért. És amikor azt mondja: „*örök élet*”, akkor ezen *életet, valóságos életet* ért. A kettő *egységet* alkot. Csak a mi rövidlátásunk az, hogy mi ezt az életegységet szétszakítjuk egy *földi* létre és egy istentudjamilyen *örökkévalóságra*; s köztük mély árkot vonunk a *halállal*. Krisztus Urunk az ő életét adja nekünk, amely már *itt* örök élet és amely a halálon *túl* is lényegében ugyanez az élet. Ezt az egyenes vonalat a halál csak *keresztezi*, de *ketté nem törheti!* Mindemellett érdemes mindkettőről *külön* is szót ejteni.

Az Úrvacsora szentsége által Krisztus nekünk igazi életet, örök életet ad már ezen a földön! „*Amiként elküldött engem amaz élő Atya, és én az*

Atya által élek : akként az is, aki engem eszik, é l én általam ". (57 v.) Micsoda merész hasonlítás ! Ahogyan *Krisztus* él az élő *Atya* által, úgy élünk *mi* is az élő *Krisztus* által ! *Egészen olyan* krisztusi élet lehet bennünk, mint amilyen a *Krisztusé*, az élő *Úré* ! Minden hatalom, jóság, szentség, szeretet, segítség, diadal, ami csak a *Krisztus* életét kimutatja : mindez belénk száll, a *mienk* lesz ! A halál sem törölheti ki belőlünk. „*Aki eszi az én testemet és issza az én véremet örök élete van annak*“ (54 v.). Van ! Nemcsak lesz. Van ! *Már* az enyém, *itt* az enyém, s *örökre* az enyém !

De halljuk a *másikat* folytatásaképen : „és én feltámasztom azt az utolsó napon“ (54 v.). Vagyis tudnunk kell arról, hogy a *jövendőre* is vár még valami. Az életnek — a már birtokolt örök életnek — teljes *kiteljesedése*, amikor az örök élet *zavartalanul* lesz a birtokom, mert nem kell többé küzködnöm ezzel a halálos léttel is. *Feltámadunk dicsőséges testben ! Ennek* is záloga már az *Úr* szent vacsorája, hiszen a *feltámadott Krisztus* testében, vérében részesít bennünket.

Ám még egyszer : ez a kettő elválaszthatatlan *egységben* van. Már itt kell elkezdenünk az örök életet, vagy soha nem lesz a *mienk*. *Ez* a *Krisztus* élete. Az *ő* életét kapjuk az *Úrvacsorában*.

Valóban, *Ő* benne, *Krisztusban* fut össze minden szál. *Ő* benne *egyszerre* kapunk is meg mindent ! Ha *életét* adja, akkor *üdvösségét* és *bocsánatát* is elnyerjük. Ha *üdvösségét* adja, akkor *bocsánatát* és *életét* is magunkénak mondhatjuk. Vagy

akár úgy is mondhatjuk, mint Luther — a legtalálabb sorrendben —: ahol az ő *bűnbocsánata* a miénk lesz, ott az ő *élete* és *üdvössége* is a miénk.

Sőt egyszer *Luther* még szebb lánc-sorban mutatja be ezt az élő nagy összefüggést. Azt írja: „Nézd csak, milyen szép, nagy, csodálatos dolog, ahogyan minden egymásba fonódik és szentségi lényeggé lesz. Elsők az *igék*, mert az *igék* nélkül semmi sem volna a *kehely* és a *kenyér*; továbbá *kenyér* és *kehely* nélkül nem volna jelen a *Krisztus teste* és *vére*: *Krisztus teste* és *vére* nélkül nem volna meg az *újszövetség*; az *újszövetség* nélkül nem volna *bűnöknek bocsánata*; s a *bűnöknek bocsánata* nélkül nem volna ott élet és *üdvösség*. Így az *igék* először a *kenyeret* és a *kelyhet* ragadják a szentséghez; a *kenyér* és a *kehely* *Krisztus testét* és *vérét* fogja; *Krisztus teste* és *vére* az *újszövetséget* fogja; az *újszövetség* a *bűnök bocsánatát* fogja; a *bűnök bocsánata* pedig az *örök életet* és *üdvösséget*. Lásd, mindezt nyujtják és adják az *Úrvacsora* *igéi*, mi pedig a hitünkkel ragadjuk meg ezt!“ Csodálatosan szép összefoglalás.

Az *Úrvacsora* szentsége által mindent megkaphatsz, mert *Krisztussal* egyesít, *magát* *Krisztust* szerzed meg benne. Csak méltóképen és hittel járjálj, kérlek, e királyi kincsesházban. A *hit* az a *bűvös gomb*, amelynek megnyomásával a *bűnbocsánat* kincsesházának *minden drágasága* lábadoz gurul és öledbe hull. Miért állsz ott künn megverten és koldúsan?! Jer az oltárhoz, *itt* vár rád királyi ajándékaival a *bűnbocsánat* egész kincsesháza!

V.

Két lakoma között

Márk 14, 25. „Bizony mondom néktek, nem iszom többé a szőlőtőnek gyümölcséből mind ama napig, amikor mint újat iszom azt az Isten országában.“

I. Kor. 11, 26. „Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljövend.“

Jelenések könyve 19, 6—9. „És hallám mintegy nagy sokaság szavát, és mintegy sok, vizek zúgását, és mintegy erős mennydörgések szavát, mondván: Aleluja! mert uralkodik az Úr, a mi Istenünk, a mindenható. Örülünk és örvendezünk, és adjunk dicsőséget néki, mert eljött a Bárány menyegzője, és az ő felesége elkészítette magát. És adatott annak, hogy felöltözzék tiszta és ragyogó fehér gyolcsba; mert a fehér gyolcs a szenteknek igazságos cselekedetei. És monda nékem: Írd meg: Boldogok azok, akik a Bárány menyegzőjének vacsorájára hivatalosak.“

Ha eddigi elmékedéseinket összefoglalni kívánjuk, így szólhatunk: *Tartsd végtelenül nagyra az Úr szent vacsoráját!* Hiszen a Krisztus testét, vérének kapod benne. Hiszen a legnagyobb felelősségre hív. Hiszen Jézus neked szerezte. Hiszen a bűnbocsánat kincseit nyered el általa. *Tartsd végtelenül nagyra.* A vele való élést abba ne hagyd. Legyen örök útitársad. Legyen számodra is az, ami: istenfelkínálta ajándék, *isten* érték és kincses valóság.

Ezek után félve ütöm meg az utolsó beszéd alaphangját. Nem tudom, nem lesznek-e közöttünk olyanok, akik első hallásra úgy érzik: most ledöntjük, amit eddig megépítettünk. Hogy mi az Úrvacsorát olyan *nagyra* tartsuk, isteninek, ahogyan eddig követtük is, — ehhez mi *ilyen* tételt és igazolást vár-nánk: az *Úrvacsora örökkévalóan örök!* Ehelyett pedig ez utolsó alkalommal *ilyen* szólamot kell meg-csendítenem: **Az Úrvacsorának is vége lesz!** Akár-milyen nagy, szent, isteni, kincses dolog: egyszer vége lesz!

De vajjon csakugyan hitünket megingató, szo-morú dal ez a dal? Keserű csalódás az Úrvacsora korai dicsérete után? Semmiképpen! Legalább az Írás szerint nem az. Nekünk pedig nem szabad a *magunk* gondolatai és hirtelen érzéseink szerint ítélnünk. Ha eddig kitartottunk az *ige* mellett, akkor hallgassuk meg nyugodtan az Írásnak *ezt* az üzenetét is: *az Úrvacsorának egyszer vége szakad!* De figyeljünk csak. Amikor az Írás arra a jövődre néz, amelyben már nem lesz Úrvacsora, — csupa ujjongó, vidám, örve nd e z ő hangokkal lelkendezik. Éppen nem lehangoló az Úrvacsorának ez a sorsa, inkább reménységre gerjesztő!

Vegyük csak sorra a felolvasott h á r o m igehelyet.

Jézus éppen arra a jövődre tekintve megy olyan *bizakodóan* a halálba. Csak ennek a virradásra váró jövőnek biztos hite és tudata őrzi meg az utolsó vacsora lakoma-örömét. Jézusnak az asz-tal felett mondott igéjét is csak *győzelmi* szónak szabad vennünk: „*Bizony mondom néktek, nem*

iszom többé a szőlőtőnek gyümölcséből mind ama napig, amikor mint újat iszom azt az Isten országában.“ Nem halálharang kongása ez. Feltámadást hirdető diadalmi ének. Eljön még Isten országlása, a teljes mindenség megújulása, lesz új bor és új lakoma és új asztali közösség! **És a kettő között, az utolsó földi vacsora és az első mennyei vendégség között: e két lakoma között — és csak e kettő között — van helye az Úrvacsorának!** Az Úrvacsora az a *híd*, amely átköti e két messzi partot, hogy sose legyünk Krisztus jelenléte híján. Nincs ok az aggodalomra. Ez az ő köztünk időzése, jelenléte mindig csak *teljesebb* és *édesebb* lesz! Ne tegye hát ez a változás fanyarrá ínyünket. Az árván maradt *tanítványok* keserősége is csak addig tartott, míg Krisztus újra meg nem jelent közöttük, s most már nem halandó, de dicsőséges testben. Nem búslakodhattak örökké az ő földi élete befejeződésén, amikor csodálatosabb és teljesebb módon maradt közöttük: a gyülekezetben és az Úrvacsorában. *Örvendezve* szegték meg hát a kenyeret. Ugyanígy csak az borong az Úrvacsora végét jelző igéken, aki nem tudja még, hogy egy *teljesebb* színről színre való találkozás vár ránk az Atya országában.

Pál apostol is és vele az egész első keresztyénység vár még valamit. Krisztus élete és műve *nincs* még befejezve. Az Úrvacsorával sem. „*Valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek (hirdetitek), amíg eljövend.*“ Amíg *eljövend!* Az Úrvacsora tehát sokszor-sokszor ismétlődik, de nem örökké! *Addig* tart csak, amíg Krisztus el nem jön, vissza nem tér, s

be nem teljesedik az Isten országa; mert ez még mindig csak „elközelített“, részben érkezett meg, kiteljesedése a *holnapé!* S ez megint csak nem *leverő* tudat, de boldog *reménység* forrása. Ezért volt az Úrvacsora az első keresztyén gyülekezetben Krisztus halálának hirdetése mellett is kimondottan *örömnep!* Öröm-kóstoló abból a még-nagyobb örömből, amiben őket Krisztus visszajövele majd megfürösztli.

A legplasztikusabban azonban János apostol elragadtatásos látomásaiban lép elénk e jövőendő színes képe. Ez az új lakoma, amely Isten királyságában fordul majd álomból valóvá, nem is nevezhető már szerinte *közönséges örömnepnek*. Menyegző az: a *Bárány menyegzője!* A vőlegény a Bárány-Krisztus. És a menyasszony az ő gyülekezete. Merésznek tetszik ez az elgondolás. De Krisztus Urunk maga beszélt róla ismételten. (Pl. Máté 9, 15., 22, 1 kk., Lukács 14, 16 kk.) Igen, *menyegzői öröm* lesz az, amikor Krisztussal az ő gyülekezete egészen eggyé forr. És *nagyobb* lesz ez az öröm — a beteljesedés öröme — a felkészülésnek, az eljegyzettségnek öröménél. Bár már ez is *előíze* a menyegzőinek. Éppen ezért merik az első gyülekezetben az *Úrvacsorát* is a *Bárány menyegzőjének* nevezni. Ami áll a bekövetkezendő *mennyei menyegzőre*, az áll már részben a *földi Úrvacsorára*. Ez *halvány képe amannak*. A kettő láthatatlan kapcsokkal van összefűzve. Hogy milyen öröm lesz az *Isten országának* öröme, arra következtethetünk az *Úrvacsora* örömeiből. És fordítva, hogy milyen örömet adhat az *Úrvacsora*, arra következtethetünk a *Bárány menyeg-*

zójének ígéreteiből. Mi éppen ezt az *utóbbi* szeretnők most részletezni, hiszen ez érdekelhet leginkább *bennünket*, akik a két lakoma között élünk: *mennyiben a Bárány menyegzője az Úr szent vacsorája, miféle menyegzői örömnép ez? Igénk kettős örömnépről zengedez.*

A Bárány menyegzője az Úristen uralmának örömnépe! *Királyi ünnep* tehát. Az *Ő* ünnepe, Istené, az *Úr*é, a mindenhatóé. „*És hallám mintegy nagy sokaság szavát, és mintegy sok vizek zugását, és mintegy erős mennydörgések szavát, mondván: Aleluja! mert uralkodik az Úr, a mi Istenünk, a mindenható. Örüljünk és örvendezzünk, és adjunk dicsőséget néki.*“

Hogyan? Most lép csak trónra az Isten? Csak azon az *utolsó* napon veszi kezébe az országlást? És addig a teremtéstől történelmünkön át a nagy menyegző órájáig más kezében az isteni pálca? *Isten* *Ő* még egyáltalában, ha nem uralkodott az élet hajnalától kezdve és nem parancsol a világvégi sötétség beálltáig? Csak csöndesen. *Mindig* *Ő* volt az *Úr*, *ma* is *Ő* az *Úr* és *örökké* *Ő* lesz az *Úr*! Ez vitán felül áll. És mégis *igaz* a látomás: *akkor* lesz királyá az *Úristen*, a *Bárány menyegzőjekor*. Akkor lesz ugyanis nyilvánvalóvá, leplezetlenné, vitathatatlanná az *ő* urasága. *Úr* *Ő* most is, de *rejtetten*. Most még *legalább* olyan úrnak tetszik *e világ* minden istentelen hatalmával, sátáni vezetésével. Akkor azonban *kiirtatnak* az istentelenek. S láthatóan, kézzelfoghatóan *egyetlen* *Úr* marad, korlátlan diktátor: a mindenható Isten! Ezért kiáltja a

sokaság: *Aleluja!* (Dicsérjétek az Urat!) Ezt a kiáltást mindig akkor használja a biblia, amikor a hitetlenek és gonoszok *megsemmisülése* felett ujjong. (Zsolt. 104, 35., Jel. 19, 1. 3.) Olyan karének ez, amelyre *nincsen* már többé ellen-kar. Mint vizek zúgása és mint mennydörgések robaja zeng a dicséret: *Halleluja!* Dicsérjétek az Urat! És *nincsen* rá bujtogató, zsörtölődő, luciferi lázítás: Ne dicsérjétek az Urat, ne dicsérjétek Őt! Nincs többé az Úr ellen annyi zaj sem, amennyit egy falevélke rezdülése idéz. Most már igazán *uralkodik* az Úr, a mindenható!

Ennek a királyi örömnépnek halvány mása, kezdete, előíze és végleges záloga az Úr szent vacsorája. Legalább az első keresztyénség ezt találta meg benne. Csak így nevezheti az *Úrvacsorát* is a *Bárány menyegzőjének*. Sajnos a *mai* keresztyénség — evangélikus egyházunkat sem kivéve — ebből keveset érez meg. Csaknem elveszítettük az *Úrvacsorának* királyi hallelujás, önfeledten *ujjongó jellegét*. És még ha egyesekben van is valami boldog érzés, arcukon megnyugtató mosolygás *Úrvacsora* vételekor, akkor is inkább a *saját maguk* megbékélésén örülnek. De hol van az üdvivalgás a *Királynak*: *Halleluja!* Dicsérjétek az *Urat!* Uralkodik a Mindenható, győz bűnön, poklon, halálon, ördögön! Mi ma annyira csak a *magunk* dolgát látjuk az *Úrvacsorában*, annyira vakok vagyunk itt is — mint másutt is — az *Isten* dicsőségének meglátására. Pedig a *magunk* dolgát illetően is csak akkor lehetünk egészen bizonyosak, ha *Isten* győzni fog, végül is *Ő* marad egyeduralmon, ha a *Bárány vére csakugyan* megtörte a sátán világhatalmát. Csak ez az Isten tud

rajtunk igazán segíteni, akit megillet a hódolat és a dicsőség!

Ez lenne hát az igazi *Eucharisztia*, a háladó, magasztaló szívvel való úrvacsora-vétel, az örvendező, ujjongó oltárhoz-járulás: *Isten* uralmát dicsérjük ott, *Isten* királyi pálcája alá hajtjuk fejünket, a hatalmas *Istennek*, aki már most az *Úr* s egykor ezt végleg kinyilvánítja, a hatalmas *Istennek* zeng a himnuszunk: *Halleluja!*

Miért mégy oda az *Úr* asztalához *olyan* érzések között, mintha nyaktiló alá vinnének? Miért csak *magadra*, *bűneidre*, *kudarcos multadra* és *aggasztó jövődre* mereszted szemed? Evődjék beléd a jánosi jelenés: *A Bárány menyegzője az Úristen uralmának örömnépe! De még több is.*

A Bárány menyegzője az egyház diadalának örömnépe! Tehát nemcsak királyi ünnep, de a királyhoz-tartozók ünnepe is. Nemcsak az *Ő* ünnepe, az *Úr*é, s a mienk legfeljebb annyiban, amennyiben őt magasztaljuk, de *külön* a mienk is, a gyülekezeté, az *egyházé!* „*Éljött a Bárány menyegzője, és az ő felesége elkészítette magát. És adatott annak, hogy felöltözzék tiszta és ragyogó fehér gyolcsba; mert a fehér gyolcs a szenteknek igazságos cselekedetei.*“

A menyegző öröme nemcsak a vőlegényé, de a *menyasszonyé* is. Menyasszony alatt összefoglalva érti ez az írás azokat, akik választottaknak, okos szűzeknek, násznépnek, *Isten* országa vendégeinek neveztetnek egyebükt. A *hívek közössége, a keresztyén gyülekezet a Bárány menyasszonya.* Mi törté-

nik vele? Felkészítettik, kivirágzik, eléri a *célját*: elszakíthatatlan örök közösségbe kerül az élő Krisztussal. Nem hiába küzdött a világgal, birkózott a bűnnel, verekedett kísértésekkel, élt tiszta életet és cselekedte a szentek igazságos cselekedeteit. És ha talán sokszor már magamaga is kételkedni kezdett abban, hogy *érdemes-e* fehér gyolcsát szőni, most végre nyilvánvalóvá lesz életének az igazolása: *felöltözhetik ragyogó ruhájába*. Eddig csak szőtte, szőtte, s nevetett rajta a világ, hiszen olyan *egyformán* szürkék és feketék vagyunk e földön, világiasak, hívők és rajongók. De végre „*megadatik*“ neki, hogy fel is vegye, s kétségbevonhatatlanná legyen ország-világ előtt: *a Krisztus népéé, a tisztán élőké, a gyülekezeté, az egyházé a végső diadal! Érdemes* szeplőtelen keresztyén életet folytatni, mert így eljutunk a menyegző *örömébe*, a boldog Krisztus-közösségre (v. ö. II. Kor. 11, 2.); és csak így jutunk el oda. Örüljünk és örvendezzünk!

Ennek a királynői örömnepnek halvány mása, kezdete, előíze és végleges záloga az Úr szent vacsorája. Legalább az első keresztyénség ezt találta meg benne. Csak így vehetett részt rajta *menyasszonyi* örömmel! Sajnos a *mai* keresztyénség — evangélikus egyházunkat sem kivéve — ebből keveset árul el. Az Úrvacsora ma inkább a *mult* elintézése, mintsem a szent élet felöltözése. Ahol több is pusztá szokásnál, nem balzsamcsöppek csöpögtetése-e csupán? A mardosó lelkiismeretet akarjuk vele ideig-óráig elcsitítani. De életünkben — lényege szerint — marad *minden* a régiben. Kifizettük adósságunkat, újra van hitel, kezdhethük előlről a dorbé-

zólást. Készülhet így *menyasszony* a menyegzőjére? Készülhet így *keresztyén ember* a Krisztus elébe? Készülhet így az *egyház* jövődjére Isten országa felé menetelve?!

Ma bele kell sikoltanunk a *társadalmunkba*, fiúk és leányok fülébe, férfiakéba és asszonyokéba, előkelők és sanyarúan tengődők dobhártyáját kell megremegtetnünk belé, és az *egyházat* is fel kell ráznunk e sikoltással: Hol van a fehér ruhád?! Ne engedd olyan könnyen sárba hullani és ha bele-taposták, ne törd ott örökké, ne add meg magadat a mocsok végzetének! Királyi menyegzőben a helyed, Vedd fel a harcot a gonoszság cselekedeteivel e világban. Érdemes szeplőtelennek maradni! Ne mondd, hogy hiábavaló. Ha *itt* nem szövöd a fehér szálakat, nem lesz mibe felöltöznöd az *utolsó* napon. S mit csinálsz a menyegzőn menyegzői ruha nélkül?!

Ez lenne hát az igazi *Eucharisztia*, a hálaadó, magasztaló szívvel való úrvacsora-vétel, az örvendező, ujjongó oltárhoz-járulás: a *tisztaságunkat* keressük ott, a Krisztus *szent* életét, *szent* testét óhajtjuk magunkba fogadni, a *megszentelődés* lesz ezen túl a mi igazi örömünk és boldogságunk. Nemcsak *mult* napok vétkeinek lerovásáért megyek oda, de *új, igaz élet, drága jövődjő ajándékáért* rimáncodni és könnyes köszönetet mondani.

Miért mégis oda az Úr asztalához *számításból*, már azzal a kész szándékkal, hogy ott folytatod, ahol elhagytad, mintha bizony becsaphatnád a *Vőlegényt!* Miért nem bízol a *szent és tiszta*, a *hívő és krisztusi élet diadalában* és a világ *bukásában*? Miért nem kérsz részt a *küzdelemben*, a választot-

tak a szent sereg viaskodásában? Nem látod magad előtt az *utolsó* jelenetet, a *legutolsót*: A *Bárány menyegzője az egyház dia dalának örömnépe!*

De tegyünk végre pontot. Ki tudna az Úrvacsoráról *mindent* elmondani? Fejezzük be *azzal* az igével, amit János is külön angyali *parancsra* ír meg. „*És monda nékem: Írd meg: Boldogok azok, akik a Bárány menyegzőjének vacsorájára hivatalosak.*” *Boldogok!* Mennyi vigasz és mennyi bátorítás és mennyi *ujjongó öröm* van ebben az angyali szózatban! *Boldogok a hivatalosak!* *Boldogok vagyunk mi, akik Úrvacsorát* vehetünk, élhetünk *szent kiváltságával* és már *itt* Isten meghívottjai lehetünk.

Két lakoma között élünk. Jézus *utolsó* földi vacsorája a hátunk mögött van. Az *első* mennyei vendégség előttünk az ismeretlen, de bizton ránk virradó jövendőben. E két lakoma között élünk, s nincsen *más* kapcsolópont közöttük, nincsen *más* lehetőségünk a meghaló és a megdicsőült Krisztussal való közösségre, nincsen *más* híd, amely onnan amoda visz, — csak az Úrvacsora!

Az úrvacsorás életet élők a hivatalosak! Ezek a boldogok, ezeknek van jövendőjük, üdvösségük, ezeknek van vőlegényük, ezeknek van királyuk, ezeknek van Istenük! *Ezekre vár a még-nagyobb öröm, a még-csodálatosabb élet, a még-édeesebb teljesség.* Mit árthat nekik, ha egyszer az Úrvacsorának, a meghívás, az eljegyzettség idejének is *vége szakad?* Vár rájuk a *menyegző*, a *Bárány menyegzője!*

Testvéreim! Úgy szeretném még egyszer a szíve-
tekbe dalolni: Boldogok, boldogok, óh ezerszer bol-
dogok azok, akik a Bárány menyegzőjének va-
csorájára hivatalosak!

TARTALOMJEGYZÉK

	Lap
I. Krisztus teste és vére (I. Kor. 10, 15—22.)	3
II. Mint méltatlanok, de ne méltatlanul! (I. Kor. 11, 27—32.)	14
III. Jézus asztalánál az utolsó vacsorán (Luk. 22, 7—23.)	24
IV. A bűnbocsánat kincsháza (Máté 26, 26—28 és Ján. 6, 47—59.)	35
V. Két lakoma között (Márk. 14, 25., I. Kor. 11, 26 és Jel. 19, 6—9.)	46

Ennek az igehirdetés-sorozatnak első három beszéde a Budapest—Deákteri evangélikus templomban hangzott el 1938 évi jan. 2-án, febr. 6-án és márc. 7-én. A negyedik Pécsen máj. 1-én. Az ötödik Győrött máj. 8-án.

„Igehirdetések az Úrvacsoráról“ cím alatt közöltettek az Evangélikus Élet 1938 évi, IV. évfolyam 3., 7., 11., 19. és 20. számaiban.

A HÁLAADÁS KELYHE

SCHOLZ LÁSZLÓ
tanulmánya
az Úr szent vacsorájáról.

Budapest, 1938, 186 lap.

Ára: 3 pengő.

Megrendelhető: Budapest, IV., Deák-tér 4. sz.
Csekk számla: 35.332.

KRISZTUS HATALMÁBAN

SCHOLZ LÁSZLÓ és URBÁN ERNŐ
igehirdetése.

Budapest, 1937.

Ára: 3 pengő.

Megrendelhető: Budapest, IV., Deák-tér 4. sz.
Csekk számla: 35.332.

560
19

